

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

Miniekonomia kieszonkowa dr Marta Karbowa

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
7 listopada 2013 r.

Organizatorzy

Projekt realizowany z Narodowym Bankiem Polskim
w ramach programu edukacji ekonomicznej

NBP Narodowy Bank Polski

EKONOMICZNY UNIwersYTET DZIECIĘCY

WWW.UNIwersYTET-DZIECIĘCY.PL

Pieniądze tematem tabu

- Boimy się, że zrobimy z dzieci materialistów (M. Sińciuch, 2009);
- Nie chcemy być posądzeni o chciwość (M. Ohme, 2009);
- „*Jak się do tego zabrać?*” - brakuje nam wiedzy i czasu (J. Bodnar, 2007).

Tymczasem już dzieci w wieku 4-12 lat interesują się
finansami i ekonomią (NBP).

Źródło: www.polskatimes.pl

„Kieszonkowe nie poddaje się kryzysowi”

Dane z badań społecznych Ipsos (2010)

• Skąd dzieci mają pieniądze?

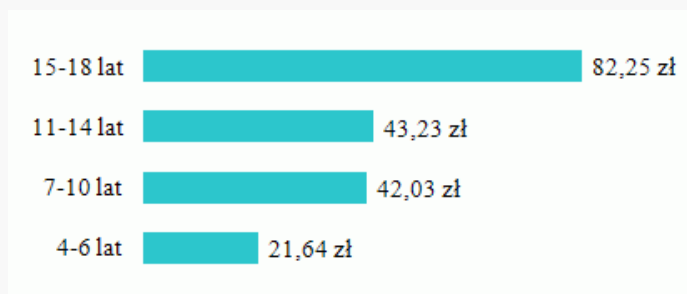

Źródło: www.ipsos.pl

„Kieszonkowe nie poddaje się kryzysowi”

Dane z badań społecznych Ipsos (2010) c.d.

• Ile pieniędzy mają dzieci?

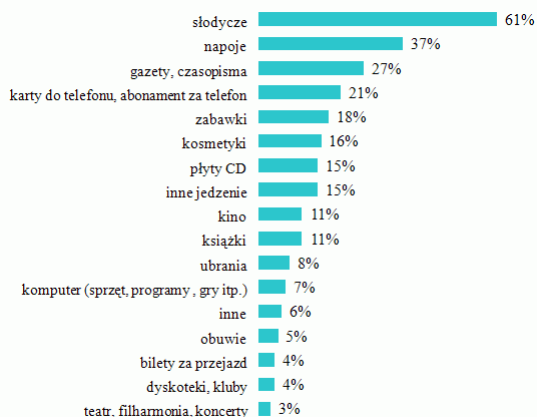

Źródło: www.ipsos.pl

„Kieszonkowe nie poddaje się kryzysowi”

Dane z badań społecznych Ipsos (2010) c.d.

• Na co dzieci wydają pieniądze?

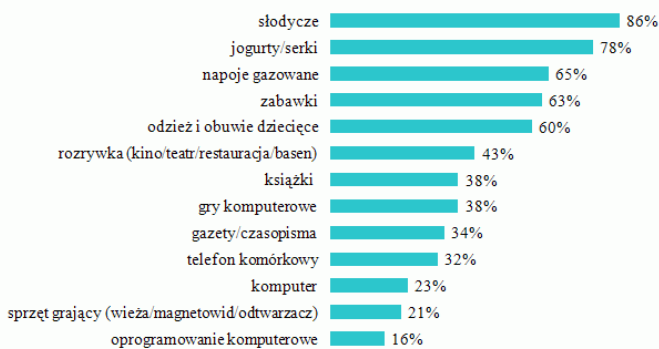

Źródło: www.ipsos.pl

„Kieszonkowe nie poddaje się kryzysowi”

Dane z badań społecznych Ipsos (2010) c.d.

• Na jakie decyzje zakupowe dzieci mają wpływ?

Źródło: www.ipsos.pl

Dwie perspektywy analizy

ekonomiczna

psychologiczna

Diagnoza postaw wobec pieniędzy za pomocą skróconej wersji

Skali Postaw Wobec Pieniądzy SPP-25

autorstwa Agaty Gąsiorowskiej

Postawa wobec pieniędzy

- „Ogół względnie trwałych dyspozycji do oceniania pieniędzy i emocjonalnego reagowania na nie, oraz towarzyszących im względnie trwałych przekonań o naturze i własnościach pieniędzy oraz względnie trwałych dyspozycji do określonego rodzaju zachowania związanego z pieniędzmi”

(Gąsiorowska, 2008, s.48).

???

Wymiary postaw wobec pieniędzy

(Gąsiorowska, 2008)

- kontrola finansowa;
- władza płynąca z pieniędzy;
- niepokój o finanse;
- awersja wobec zobowiązań finansowych;
- łapanie okazji;
- pieniądze jako źródło zła,

Typy postaw wobec pieniędzy

(Gąsiorowska, 2008)

Niespokojni
wielbiciele

Negujący
znaczenie

Refleksyjni
zarządcy

Niezaangażowani
hedoniści

Dwa nadrzędne wymiary postaw wobec pieniędzy

(Gąsiorowska, 2013)

**Przekonanie
o symbolicznej
naturze pieniędzy**

**Instrumentalne
nastawienie na
zarządzanie
pieniężmi**

- odnosi się do funkcji psychologicznych pieniędzy, ich konotacji emocjonalnych, pieniądze jako sacrum czy jako narkotyk;

- niepokój finansowy, władza płynąca z pieniędzy, źródło zła.

- mierzy zarządzanie pieniędzmi zgodnie z ich funkcjami ekonomicznymi, profańskimi, i odwołuje się do pieniędzy jako narzędzia (Belk, Wallendorf, 1990; Lea, Webley, 2006, za: Gąsiorowska, 2013);

- kontrola finansowa, awersja do zobowiązań, łapanie okazji.

Symbolika pieniądza

- podnoszenie samooceny;
- symbol władzy, kontroli, siły;
- autonomia – niezależność (od ludzi, od problemów), wolność wyboru
- opanowywanie lęku przed śmiercią (Gąsiorowska, 2013);
- „pieniądze mogą symbolizować wszystko, cokolwiek tylko może być dane lub co można dostać – mleko matki, dziecko, opiekę, podarunek, moc, gniew, degradację” (O. Fenichel, za: Gąsiorowska, 2013);
- substytut miłości (Bodnar, 2008).

Pieniądze a funkcjonowanie społeczne dzieci

(Gąsiorowska, Zaleśkiewicz, Wygrab, 2012)

2 badania eksperymentalne:

- **eksperyment 1:** dzieci w wieku 7-8; wniosek – wzbudzenie myśli o pieniądzach zmniejszało u dzieci gotowość do dzielenia się dobrami z innymi;
- **eksperyment 2:** dzieci w wieku 5-6 lat; wniosek – wzbudzenie myśli o pieniądzach osłabiało u małych badanych tendencję do pomagania innym dzieciom;
- Rozwój rozumienia pojęcia „pieniądze” przez dzieci biegnie dwutorowo – poznawczo i emocjonalnie; symboliczne rozumienie pieniądza pojawia się wcześniej w rozwoju niż jego instrumentalne, czysto ekonomiczne znaczenie.

Pieniądze a funkcjonowanie społeczne dzieci c.d.

Pozytywne
skutki
myślenia o
pieniądzach

większa wytrwałość
w podejmowanych
działaniach

skłonność do
samodzielnej pracy
przez dłuższy czas

(Mogilner, 2012)

Negatywne
skutki
myślenia o
pieniądzach

nasilenie się postawy
egocentrycznej;
niewrażliwość
na innych

niechęć do pomagania
innym

(Gąsiorowska i in., op. cit.)

Socjalizacja ekonomiczna. Jak ją wspomagać?

Kilka porad i ważnych zasad.

- „Proces obejmujący przyswajanie przez dziecko wiedzy pojęciowej, umiejętności, opinii, postaw, wartości oraz poznawczych reprezentacji różnych elementów systemu ekonomicznego. Proces ten obejmuje także zdolność podejmowania działań ekonomicznych w zależności od panujących warunków społecznych” (Roland-Lèvy, 2004, za: Trzcńska, 2012)
- socjalizacja pierwotna i wtórna
- wpływ bezpośredni i pośredni (instruowanie i modelowanie społeczne)
- „Czym skorupka za młodu nasiąknie...” – rola rodziców w kształtowaniu postaw wobec pieniędzy

Kiedy zacząć socjalizację ekonomiczną?

(za: Trzcińska, 2012)

- badania Strauss oraz Berti i Bombi (za: Berti i Bombi, 1988);
- rozumienie przez dzieci pojęcia pieniądza;
- rozumienie źródeł pochodzenia pieniędzy;
- rozumienie pojęcia banku;
- rozumienie pojęcia własności.

Zasady kieszonkowego

(E. Tokajuk, 2013)

Ustalcie wspólnie:

- **Ile** - wielkość kwoty; weź pod uwagę wydatki i oszczędności
- **Na co** - rodzaj wydatków, które będą pokrywane z kieszonkowego (konsekwencje)
- **Kiedy** – termin wypłaty
- Kieszonkowe a obowiązki domowe i wyniki w nauce
- Kieszonkowe a wiek
- Rozważ wady i zalety takiego rozwiązania
- Trzymajcie się ustalonych zasad

Garść inspiracji

- **Mój własny portfel** (E. Tyralik, 2010);
- **Lista wydatków** (M. Arkusz, 2012);
- **Wspólne zakupy;**
- **Zabawa w sklep;**
- **Skarbonka z przegródkami;**
- **Sprawiedliwe dzielenie kosztów:** *"Ja dam tyle, a resztę zaoszczędzisz sam,* (J. Bodnar, 2007);
- **Tablica wydatków;**
- **Gry planszowe** np. Monopoly, Cashflow.

Literatura

- Arkusz, M. (2012). *Jak uczyć dzieci o pieniądzach*. Źródło online: www.edu.payu.pl
- Berti, E. A., Bombi, A. S. (1988). *The child's construction of economics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bodnar, J. (2007). *Jak wychować gospodarne dzieci*.
- Gąsiorowska, A. (2008). *Różnice indywidualne jako determinanty postaw wobec pieniędzy*. Rozprawa doktorska.
- Gąsiorowska, A. (2013). Skala Postaw Wobec Pieniędzy SPP. Konstrukcja i walidacja narzędzia pomiarowego. *Psychologia Ekonomiczna*, 3, 20-39.
- Gąsiorowska, A., Zaleskiewicz, T., Wygrab, S. (2012). Would you do something for me? The effects of money activation on social preferences and social behavior in young children. *Journal of Economic Psychology*, 33, 603-608.
- Mogilner, C. (2010). The pursuit of happiness: Time, money, and social connection. *Psychological Science*, 21, 1348-1354.
- Tokajuk, E. (2013). Wykład „Miniekonomia kieszonkowa”.
- Trzcinińska, A. (2012). *Socjalizacja ekonomiczna i cechy indywidualne jako determinanty postaw oraz zachowań oszczędnościowych młodzieży*. Rozprawa doktorska.
- Tyralik, E. (2010). *Jak wprowadzać małe dziecko w świat pieniędzy*. Źródło online: www.psychologia.wieszjak.pl

